

композиторів тим самим змінивши стилістику музики для баяна-акордеона. В цілому – баянно-акордеоне мистецтво останніх десятиліть відображає загальні процеси, що відбуваються в сучасній музиці.

Максим МЕЛЬНИЧЕНКО
(Харків, Україна)

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАЯННОГО МИСТЕЦТВА НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ СТОЛІТЬ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ В. РУНЧАКА)

У другій половині ХХ ст. розвиток української баянної літератури досягає високопрофесійного рівня академічно-інструментальної музики. Це відбувається завдяки пошуку нових жанрово-стильових аспектів, які сприяють кардинальним трансформаціям баянного мистецтва і, зокрема, оригінальних творів для баяна.

В жанровій сфері баянного репертуару відбулись наступні зміни: камернізація монументальних жанрів (концерт); актуалізація великих жанрів для баяна-соло (сонати, сюїти, партити) та їх розвиток у двох напрямках – симфонізація або камерне музикування; становлення нових жанрових різновидів, поліжанрових і синтезованих утворень; розосередження жанрових ознак і значна трансформація типових жанрів; створення оригінальної музики для камерно-інструментальних ансамблів за участю баяна. Стильова палітра баянного мистецтва збагатилась завдяки впровадженню полістилістики, колористичності, нової метро-ритміки; поліфонізації та поліпластиковості фактури [2].

В сучасному баянному обрії відокремлюється постать виконавця і композитора В. Рунчака. Незважаючи на те, що митець працює у різних музичних жанрах (твори для ансамблів, оркестру, хору), однією з домінант його композиторського стилю є музика для баяна.

В. Рунчака демонструє творчі методи, які збагачують образну-тематичну сферу його творів. Для втілення най-

неймовірніших ідей композитор формує власну експериментальну платформу, що відображує максимальні можливості сучасного баяна. Жанрова стилістика його творів характеризується оригінальною внутрішньою будовою, індивідуальним авторським підходом до музичної мови і виражальних засобів.

Залишаючись виконавцем-баяністом, В. Рунчак як композитор створив цілу низку творів для баяна або за його участю, серед яких: «Куріе eleison», три фольклорні п'єси (Сюїта № 2 «Українська»), «Музика про життя, спроба самоаналізу» (Quasi sonata № 2), «Passione» (Соната № 1), «Пристрасті за Владиславом», сюїта № 1 «Портрети композиторів», «Messa da requiem».

У трактуванні баяна, В. Рунчак робить акцент на *quasi*-оркестровий план, на кшталт органу чи фортепіано. Невипадково його органні твори (наприклад, диптих «Дві сповіді») виконуються також і у перекладі для баяна. У творчості композитора представлено в складному синтезі такі тенденції української сучасної музики, як неофольклоризм, неокласицизм, авангардна техніка письма, стилізація під різні епохи та жанри.

Серед нововведень привертає увагу феномен «розширення звукової зони баяну» (за А. Сташевським), який базується на використанні сучасних баянно-ігрових прийомів оновлення звуку. В партитуру баянних творів композитор вводить елементи театралізації та неінструментальне висловлювання: наспівування – спів («Страсті за Владиславом»), свист виконавця під час гри (або його імітація) («Жлобарт»), розповідь вірша («Messa da requiem») тощо [3].

Таким чином, вищезрозглянуті жанрово-стильові трансформації сучасної баянної музики відбуваються в контексті тенденцій розвитку музичного мистецтва сьогодення. Баянна творчість В. Рунчака є тому яскравим прикладом, бо характеризується пошуком нових оригінальних стилістичних прийомів і розхитуванням усталених канонів традиційної жанрової системи.

Література:

1. Кужелев Д. Художні тенденції розвитку академічного баянного виконавства у другій половині ХХ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Київ: КНУКІМ, 2002. 17 с.
2. Сташевський А. Баянне мистецтво України: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Київ, 2004. 25 с.
3. Сташевський А. Специфіка виражальних засобів в українській музиці для баяна (остання чверть ХХ – перше десятиріччя ХХІ ст.): автореф. дис. ... док. мистецтвозн. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2014. 36 с.

Олена НІКОЛЕНКО
(Львів, Україна)

ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ МИКОЛИ ЛИСЕНКА ДЛЯ БАНДУРИ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЗАЦІЇ БАНДУРНОГО ВИКОНАВСТВА

До 180-річчя Миколи Лисенка.

Зацікавлення Україною у світі значно зросло за останні десятиріччя. А початок гарячої фази російсько-української війни у лютому 2022 року відзначився небувалим поширенням української культури на всіх континентах. Це пояснюється тим, що українці змушені були масово виїжджати з країни, і тим, що іноземці почали частіше запрошувати митців з України до себе на гастрольні турне. Особливу місію виконують музиканти-бандуристи. Як питомо український народний інструмент бандура ще недостатньо відома світовому загалу, зокрема, коли йдеться про її технічні і репертуарні можливості. Власне тому дуже актуальним є питання збагачення бандурного репертуару творами композиторів-класиків, і першочергово українських.

Микола Лисенко (1842–1912) є не тільки основоположником української композиторської школи, але і засновником української музичної етнології. Його фольклористична діяльність проходила в декількох напрямках. Передовсім –